

З с. Богорадова

Установа адукацыі
«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар установы адукацыі
«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Еўфрасінні Полацкай»

 Ю.Я. Раманоўскі
«30.» 06 2023 г.

Рэгістрацыйны № УД- 309/23 /уч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей:

1-01 01 01 «Дашкольная адукацыя»;

1-03 04 03 «Практычная псіхалогія»

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі ОСВО 1-01 01 01-2021 и ОСВО 1-03 04 03-2021, вучэбных планаў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай» для спецыяльнасцей 1-01 01 01 «Дашкольная адукацыя», рэгістрацыйны № 14-21/уч. ГФ ад 26.07.2021 і 07-21/уч.з. ГФ ад 26.07.2021, 1-03 04 03 «Практычная псіхалогія», рэгістрацыйны №16-21/уч. ГФ ад 26.07.2021.

СКЛАДАЛЬНІК:

Таццяна Робертаўна Багарадава, дацэнт кафедры сусветнай літаратуры і замежных моў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДЛЯ ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай сусветнай літаратуры і замежных моў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»
(пратакол № 9 ад «04» 06 2023 г.)

Метадычнай камісіяй гуманітарнага факультэта ўстановы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»
(пратакол № 10 ад «27» 06 2023 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» займае важнае месца ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста з вышэйшай адукацыяй. Мова з'яўляецца галоўным інструментам інфармацыйнага ўздзеяння, фарміравання грамадзянскасці і патрыятызму, ажыццяўлення сацыяльнага ўзаемадзеяння.

Асаблівасці сацыялінгвістычнай сітуацыі ў Рэспубліцы Беларусь, павышэнне матывацыі публічнай маўленчай дзейнасці патрабуюць ад вышэйшай школы рыхтаваць не толькі спецыяліста, але і камунікатыўна развітую асобу, білінгвальна падрыхтаваную, якая на дастатковым узроўні можа наладжваць зносіны на нацыянальнай мове ў прафесійна-справавой і навуковай сферах.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» далучае навучэнцаў да сістэмы нацыянальных каштоўнасцей, спрыяе авалоданню на высокім узроўні маўленчай культурай у прафесійных зносінах, садзейнічае лагічнасці, выразнасці, правільнасці і дакладнасці маўлення будучага спецыяліста. У працэсе навучання студэнты авалодваюць спецыяльнай тэрміналагічнай лексікай, вучацца граматычна, лагічна і паслядоўна выкладаць свае думкі ў вуснай і пісьмовай формах, дарэчна карыстацца моўнымі нормаў і ўмовах білінгвізму, у залежнасці ад мэтай камунікацыі працаваць з прафесійна арыентаванымі і навуковымі тэкстамі, весці дакументацыю, выступаць з публічнымі прамовамі і навуковымі паведамленнямі. Авалоданне студэнтамі праграмай вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» будзе спрыяць павышэнню грамадскага прэстыжу беларускай літаратурнай мовы як мовы тытульнай нацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Мэта вучэбнай дысцыпліны: выпрацаваць у студэнтаў на першай ступені вышэйшай адукацыі якасныя ўменні і навыкі эфектыўнага выкарыстання моўных сродкаў у прафесійнай камунікатыўнай дзейнасці.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

-замацаваць і ўдасканаліць веды па беларускай літаратурнай мове ў явуснай і пісьмовай формах;

-садзейнічаць выпрацоўцы ўмення арыентавацца ў тэарэтычных і практычных праблемах функцыянавання беларускай мовы;

-стварыць цэласнае сістэмнае ўяўленне аб функцыянаванні мовы ў яе стылявых разнавіднасцях;

-садзейнічаць фарміраванню і павышэнню культуры маўлення, у тым ліку прафесійнага, будучых спецыялістаў;

-дапамагчы выпрацаваць уменні і навыкі самастойнага аналізу моўных з'яў;

-спрыяць узбагачэнню слоўнікавага запаса навучэнцаў;

-удасканаліць навыкі і ўменні яка снага і дакладнага перакладу спецыяльных тэкстаў з рускай мовы на беларускую і наадварот;

-спрыяць выпрацоўцы ў студэнтаў навыкаў правільнага, дакладнага, чыстага, выразнага і разнастайнага маўлення;

-фарміраваць уменне мэтазгоднага выкарыстання сродкаў беларускай мовы ў навуковай і практычнай дзейнасці;

-заахвочваць да практычнага ўкаранення атрыманых студэнтамі ведаў у іх прафесійнай дзейнасці;

-выхоўваць павагу да духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, фарміраваць імкненні да перспектыўнага развіцця беларускай мовы;

-спрыяць фарміраванню камунікатыўна развітой асобы, здольнай наладжваць кантакты на нацыянальнай мове.

Змест вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» карэлюецца са зместам вучэбных дысцыплін «Замежная мова» (знаёмства з найноўшымі тэхналогіямі, адкрыццямі і тэндэнцыямі ў галіне тэхнікі і інфарматыкі), «Філасофія» (асветнікі Беларусі).

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны навучэнец павінен:

ведаць:

-ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыялізацыі асобы; месца і ролю беларускай мовы ў славянскім свеце;

-паходжанне і этапы развіцця беларускай мовы, фарміраванне яе графічнай сістэмы;

-персаналіі заснавальнікаў беларускай лінгвістыкі;

-функцыянальныя стылі сучаснай беларускай літаратурнай мовы, іх жан-равыя разнавіднасці;

-спецыфіку сістэмы функцыянальных стыляў беларускай літаратурнай мовы; асаблівасці фарміравання навуковага стылю;

-адметнасці навуковага і афіцыйна-справавога стыляў і сфераў іх прымянення; структуру лексікі беларускай мовы;

-асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай;

-сістэму літаратурных нормаў беларускай мовы;

умець:

-характарызаваць асаблівасці функцыянальных стыляў;

-ствараць тэксты розных жанраў, свядома карыстаючыся моўным матэрыялам, адэкватна стылю, мэце, сітуацыі і тэме выказвання;

-выкарыстоўваць стылістычныя нормы, згодна з сітуацыяй прафесійных або справавых зносін.

-аналізаваць асаблівасці беларуска-рускага і руска-беларускага білінгвізму; - інтэрпрэтаваць моўную палітыку дзяржавы ў гістарычным кантэксце;

-аналізаваць моўную сітуацыю ў Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе;

валодаць навыкамі і ўменнямі:

-эфектыўных маўленчых паводзін у розных сітуацыях прафесійных і справавых зносін;

-карыстацца моўнымі сродкамі беларускай мовы ў практычнай дзейнасці; адэкватна перакладаць навуковыя, спецыяльныя і службовыя тэксты з рускай на беларускую мову і наадварот, улічваючы стылістычную прыналежнасць і асаблівасці лексіка-граматычнай будовы тэксту;

-кампрэсіі і разгортвання навуковай інфармацыі, анатавання, рэферыравання і рэдагавання;

-пісьменнага афармлення справавых дакументаў.

Студэнт павінен набыць наступную кампетэнцыю:

УК-3: Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

У адпаведнасці з вучэбным планам адводзіцца:

усяго вучэбных гадзін – 60, з іх 34 гадзіны аўдыторных заняткаў (практычныя заняткі), самастойная праца студэнтаў – 26 гадзін. Вучэбная дысцыпліна вывучаецца на 3 курсе ў 5 семестры. Форма прамежкавай атэстацыі – залік.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – завочная (дыстанцыйная).

У адпаведнасці з вучэбным планам адводзіцца:

усяго вучэбных гадзін – 60, з іх 6 гадзін аўдыторных заняткаў (практычныя заняткі), самастойная праца студэнтаў – 54 гадзіны. Вучэбная дысцыпліна вывучаецца на 2 курсе ў 3 семестры. Форма прамежкавай атэстацыі – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.

Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (культура маўлення)». Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі (гісторыяй літаратурнай мовы, лексікалогіяй, стылістыкай і культурай маўлення). Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV–XVI стст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX стст. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI стст.

Тэма 2. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму. Паняцце білінгвізму, яго гістарычныя вытокі ў Беларусі. Асноўныя разнавіднасці тыпы двухмоўя. Аспекты білінгвізму. Паняцце моўнай інтэрферэнцыі і яе віды. Праблемы “трасянкі”.

Асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай: фанетычныя, марфалагічныя і сінтаксічныя. Нормы беларускай літаратурнай мовы. Класіфікацыя моўных норм. Аналіз сучасных узораў інтэрферэнцыі. Асаблівасці перакладу з блізкароднасных моў. Спецыфіка граматычнай сістэмы і яе трансфармацыя пры перакладзе.

Тэма 3. Функцыянальныя стылі маўлення.

Паняцце функцыянальнага стылю. Стылістычная дыферэнцыяцыя беларускай мовы. Агульная характарыстыка стыляў беларускай мовы. Тыпалагічныя прыметы функцыянальных стыляў і падстыляў: тэматыка, прызначэнне, моўныя асаблівасці. Стылістыка як тэарэтычная база культуры маўлення.

Спецыфіка размоўна-гутарковага стылю, публіцыстычнага стылю, стылю мастацкай літаратуры. Актуальныя працэсы ў сістэме функцыянальных стыляў. Канфесійны стыль, інтэрнэт-маўленне, стыль рэкламы і піяр-тэхналогій. Вызначэнне стылявой прыналежнасці тэксту паводле набору тыпалагічных прымет.

Тэма 4. Навуковы стыль. Сістэма жанраў навуковай літаратуры. Афіцыйна-справавы стыль.

Асноўныя рысы навуковага стылю. Моўныя сродкі навуковага стылю. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, ях афармленне. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, тэзісы, рэзюме і інш.). Прынцыпы разгортвання інфармацыі ў навуковым тэксце. Выдзяленне асноўнай і дадатковай інфармацыі.

Кампазіцыйная і лінгвістычная арганізацыя анатацыі, рэферата. Віды анатацый. Жанр рэзюме і яго асаблівасці.

Тыповыя лексіка-сінтаксічныя канструкцыі рэфератаў, тэзісаў. Лексіка-граматычныя мадэлі выражэння ацэнкі зместу працы, мовы, стылю; афармленне вывадаў, высноў.

Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выказаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў. Афіцыйна-справавыя дакументы.

Тэма 5. Культура прафесійнага маўлення.

Мова і маўленне. Віды, тыпы і адзінкі маўлення. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць. Роля СМІ і мастацкай літаратуры ў фарміраванні стэрэатыпаў паводзін, культуры. Тэхніка і выразнасць маўлення (голас і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.). Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці. Маўленчы этыкет і культура зносін.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»**

Дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі

Нумар модуля (раздзела), тэмы, заняткаў	Назва модуля (раздзела), тэмаў, пералік вивучаемых пытанняў	Колькасць аўдыторных гадзін				Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарыя)	Лабараторыя заняткі	Кіруемая самастойная работа студэнта		
1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей		4				
1.1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей 1. Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». 2. Мова і соцыум. 3. Функцыі мовы ў грамадстве. 4. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.		2			[6, 17]	Вуснае апытан
1.2	Сучасная беларуская мова 1. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.		2			[13, 17]	Вуснае апытан
2	Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.		8				
2.1	Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы 1. Тыпы лексічных значэнняў. 2. Паняці «тэрмін», «тэрміналагічная сістэма», «тэрміналогія». Асаблівасці тэрмінаўтварэння, іх крыніцы.		2			[6, 12, 13]	Пісьмовае апытан

2.2	Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы 1. Лексіка спрадвечна беларуская і запазычаная. 2. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання, актыўная і пасіўная лексіка.		2			[6, 13]	Самастойная работа
2.3	Прафесійная лексіка 1. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.		2			[3, 12, 13, 16]	Вуснае апісанне Пераклад прафесійнага тэкстаў
2.4	Лексікаграфія 1. Тыпы слоўнікаў. 2. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках.		2			[6, 14]	Складанне студэнтамі прафесійных слоўнікаў Рэферат
3	Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розныя гістарычныя перыяды.		6				
3.1	Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму 1. Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму, віды інтэрферэнцыі.		2			[1, 6, 9]	Пісьмовыя апытанні
3.2	Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы 1. Арфаэпічныя нормы і прычыны іх парушэння. 2. Назоўнік. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў і геаграфічных назваў. 3. Скланенне займеннікаў, лічэбнікаў; асаблівасці іх ужывання.		2 2			[6, 11 10, 14]	Вуснае апытанне Пераклад
4	Стылістыка і культура мовы.		10				
4.1	Функцыянальныя стылі маўлення 1. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. 2. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі.		2			[20]	Пісьмовыя апытанні

4.2	Навуковы стыль 1. Асноўныя рысы і моўныя сродкі навуковага стылю. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармлення.		2			[6, 20]	Вуснае апытанне Пераклад навуковага тэксту*
4.3	Сістэма жанраў навуковай літаратуры 1. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю. 2. Прынцыпы разгортвання інфармацыі ў навуковым тэксце. 3. Кампазіцыйная і лінгвістычная арганізацыя анатацыі, рэферата, артыкула, рэзюме і г.д.		2			[3, 10, 14]	Напісанне анатацыі, рэферата, рэзюме *
4.4	Афіцыйна-справавы стыль 1. Асноўныя рысы і моўныя сродкі афіцыйна-справовага стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў.		2			[3, 10, 20]	Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў
4.5	Афіцыйна-справавыя дакументы 1. Віды афіцыйна-справавых тэкстаў. Групы афіцыйна-справавых дакументаў		2			[6, 10]	Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў
5	Культура прафесійнага маўлення.		6				
5.1	Мова і маўленне 1. Віды, тыпы і адзінкі маўлення. 2. Прафесійна арыентаванае маўленне. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення.		2			[1, 9, 14]	Вуснае апытанне
5.2	Дакладнасць выказвання і моўныя нормы 1. Правільнасць выказвання і моўныя нормы. Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення.		2			[1, 9, 13, 9, 12]	Праслухоўванне і аналіз навукова-паведамлення публічных прамоў студэнтаў
5.3	Маўленчы этыкет і культура маўлення (дыскусія) 1. Што ўключае ў сябе паняцце «моўны этыкет»? 2. Вашы меркаванні пра культуру ў грамадстве, культуру		2			[8]	Дыскусія

	свайго асяроддзя, сваю культуру? 3. Які стыль кіраўніка для вас прыемлімы: дырэктыўны (аўтарытарны), дэмакратычны (калегіяльны), ліберальны (анархічны)? і інш.						
	УСЯГО:		34				

***Мерапрыемствы бягучага кантролю**

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»**

Завочная (дыстанцыйная) форма атрымання вышэйшай адукацыі

Нумар модуля (раздзела), тэмы, заняткаў	Назва модуля (раздзела), тэмаў, пералік вивучаемых пытанняў	Колькасць аўдыторных гадзін				Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарыя)	Лабараторыя заняткі	Кіруемая самастойная работа студэнта		
1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей		4				
1.1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей 5. Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». 6. Мова і соцыум. 7. Функцыі мовы ў грамадстве. 8. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.		2			[6, 17]	Вуснае апытан
1.2	Сучасная беларуская мова 1. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.		2			[13, 17]	Вуснае апытан
2	Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.		2				
2.1	Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы 3. Тыпы лексічных значэнняў. 4. Паняці «тэрмін», «тэрміналагічная сістэма», «тэрміналогія». Асаблівасці тэрмінаўтварэння, іх крыніцы.		2			[6, 12, 13]	Пісьмовае апытан

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная:

1. Венедзіктаў, С.В. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэбны дапаможнік / С. В. Венедзіктаў, С. І. Даніленка. - Мінск : Вышэйшая школа, 2019. - 126, [1] с. - (Для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі). - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для курсантаў і студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных спецыяльнасцях.
2. Губская, В.М. Беларуская мова для эканамістаў : вучэбны дапаможнік / В. М. Губская, І. І. Шматкова. - Мінск : РІВШ, 2020. - 131 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па эканамічных спецыяльнасцях
3. Запрудскі, С.М. Нарысы гісторыі беларускага мовазнаўства XIX стагоддзя : дапаможнік / С. М. Запрудскі ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2020. - 193 с. - Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі, якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 05 01 "Беларуская філалогія", 1-21 05 02.
4. Каценка, А.В. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэбны дапаможнік / А. В. Каценка, В. К. Мароз ; Акадэмія Міністэрства ўнутранных спраў Рэспублікі Беларусі. - 2-е выданне, перагледжанае. - Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2018. - 137 с. - (Для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі). - Библиогр. : с. 109. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для курсантаў і студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных спецыяльнасцях.
5. Латушка, Г.П. Беларускія выразы згоды і нязгоды : вучэбна-метадычны дапаможнік / Г. П. Латушка ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2020. - 134 с. - Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі, якія навучаюцца па спецыяльнасцях 1-21 05 01 "Беларуская філалогія", 1-21 05 02 "Русская філалогія (па напрамках)", 1-21 05 04 "Славянская філалогія".
6. Ляшчынская, В.А. Ідыяматыка беларускай мовы ў лінгвакультуралагічным асвятленні : вучэбны дапаможнік / В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны. - Мінск : РІВШ, 2019. - 249 с. - Библиогр. : с. 223-235. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)".
7. Маршэўская, В.В. Беларуская мова. Прафесійная лексіка для юрыстаў і эканамістаў : вучэбны дапаможнік / В. В. Маршэўская, А. С. Садоўская. - Мінск : РІВШ, 2020. - 231 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных і эканамічных спецыяльнасцях.
8. Свістунова, М.І. Гістарычная марфалогія беларускай мовы : вучэбны дапаможнік / М. І. Свістунова, Г. К. Ціванова ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2018. - 198 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)".
9. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэбны дапаможнік / Д. В. Дзятко [и др.] ; пад рэдакцыяй Д.В. Дзятко. - Мінск : Вышэйшая школа, 2017. - 588 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях.
10. Цыхун, Г.А. Прастора мовы. Моўныя сувязі. Гісторыя слоў : выбраныя працы / Г. А. Цыхун ; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай

А.В. Каценка

культуры, мовы і літаратуры, Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа ; укладальнік Я.В. Волкава. - Мінск : Беларуская навука, 2018. - 314, [1] с.

11. Янкоўскі, Ф.М. Гісторыя беларускай мовы : гістарычная граматыка / Ф. М. Янкоўскі ; навуковы рэдактар Д.В. Дзятко. - Наваполацк : Вышэйшая школа, 2019. - 263 с. - Библиогр. : с. 256-257. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях.

Дадатковая:

12. Беларуская мова, інтэрнет і камп'ютэр : матэрыялы круглага стала міжнар. сімпозіума "Разнастайнасць моў і культур у кантэксце глабалізацыі" (20 мая 2002 г., г. Мінск) / Таварыства бал. мовы імя Ф. Скарыны ; склад. С. Кручкоў. - Мінск : БелСаЭС Чарнобыль, 2002. - 66, [2] с. : іл.

13. Буракова, М. У. Анамастыка, тэрміналогія і фразеалогія : вучэбна-метадычны дапаможнік / М. У. Буракова, В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, установа адукацыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны". - Мінск : РІВШ, 2011. - 165 с. - Бібліягр. : с. 128-132. - Рэкамендавана вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў нефілагічных спецыяльнасцей вышэйшых навучальных устаноў па вучэбнай дысцыпліне "Беларуская мова (прафесійная лексіка)".

14. Куліковіч, У. І. Правілы сучаснай беларускай арфаграфіі : Вучэбны дапаможнік / У. І. Куліковіч. - Мінск : Новое знанне, 2011. - 222 с.

15. Ляшчынская, В. А. Беларуская мова. Тэрміналагічная лексіка: вучэбны дапа-можнік / В.А. Ляшчынская. – Мінск, 2001.

16. Ляшчынская, В. А. Сучасная беларуская мова: фразеалогія : вучэбны дапаможнік / В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, установа адукацыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны". - Мінск : РІВШ, 2010. - 229 с. - Библиогр. : с. 168-177. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі РБ у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў па філалагічных спецыяльнасцях.

17. Руденко Е. Н. Белорусский язык. Профессиональная лексика : учеб. пособие для студ. вузов / Е. Н. Руденко, А. А. Кожина, Е. Г. Задворная. - Мн. : ТетраСистемс, 2005. - 381 с.

18. Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі. – Мінск. 1999

Слоўнікі:

19. Арашонкава, Г. У. Кароткі слоўнік беларускай мовы. Правапіс. Вымаўленне. Націск. Словазмяненне. Словаўжыванне / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцігова. – Мінск, 1994.

20. Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. – Мінск, 1996–2004.

21. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў: у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск, 1999.

22. Геаграфічныя паняцці і тэрміны: энцыклапедычны даведнік / рэдкал.: М. М. і інш. . – Мінск, 1993.

23. Граматычны слоўнік дзеяслова. – Мінск, 2007.

24. Мысліцелі і асветнікі Беларусі: энцыклапедычны даведнік / Б. І. Сачанка (гал. рэд.) і інш. . – Мінск. 1995.

25. Руска-беларускі слоўнік: у 3 т. – Мінск, 1995.

26. Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтuaцыя. Словазмяненне / пад рэд. М. В. Бірылы. – Мінск, 1987.

27. Социологическая энциклопедия / под. общ. ред. А. Н. Данилова. – Минск, 2003.

28. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. – Мінск, 1977–1984.

29. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. – Мінск, 2005.

30. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: у 5 т. – Мінск, 1984–1987.

31. Энцыклапедыя прыроды Беларусі: у 5 т. – Мінск, 1983–1986.

32. Этнаграфія Беларусі. – Мінск, 1989.

33. Юрыдычны энцыклапедычны слоўнік. – Мінск, 1992.

ПЕРАЛІК ТЭМ РЭФЕРАТАЎ

1. Родная мова – душа народа.
2. Мова і гістарычная памяць.
3. Рупліўцы на ніве роднай мовы.
4. Беларусы ў свеце.
5. Паходжанне назвы Белая Русь.
6. Нашы слаўтыя землякі.
7. Вядомыя беларускія лінгвісты.
8. Выдатныя дзеячы беларускай культуры.
9. Мой любімы пісьменік.
10. Мой любімы твор.
11. Народнае дойлідства Беларусі.
12. Сімволіка беларускіх народных песень.
13. Традыцыйныя народныя святы.
14. Старонкі беларускага народнага календара.
15. Геаметрычныя фігуры (іх назвы ў беларускай і рускай мовах).
16. «Фізікі» і «лірыкі».
17. Псіхалогія публічнага выступлення.

ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДЛЯ ПРАВЯДЗЕННЯ ЗАЛІКА

1. Беларуская нацыянальная мова, яе формы. Функцыі мовы ў грамадстве.
2. Гістарычныя этапы фарміравання і развіцця беларускай мовы.
3. Паняцце моўнай нормы. Сістэма норм літаратурнай мовы.
4. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.
5. Некаторыя аспекты функцыянавання беларускай і рускай моў. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння.
6. Марфалагічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
7. Сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах.
8. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў.
9. Навуковы стыль, яго функцыі і характэрныя асаблівасці.
10. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (даклад, артыкул, рэферат, анатацыя, рэзюмэ), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення.
11. Лексічныя і фразеалагічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
12. Афіцыйна-справавыя дакументы, правілы іх напісання і афармлення.
13. Мова і маўленне. Віды і тыпы маўлення. Адзінкі маўлення.
14. Докладнасць выказвання і моўныя нормы. Маўленчы этыкет і культура зносін.

АРГАНІЗАЦЫЯ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ

Змест самастойнай працы студэнтаў

(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)

Від самастойнай працы	Тэматычны змест і выкарыстання крыніцы	Колькасць гадзін
	Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульнаадукацыйных і спецыяльных каштоўнасцей.	
Паглыбленае вивучэнне тэмы 2.	<p>Сучасная беларуская мова. Складанне канспекта-прэзентацыі па тэме “Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе”. Літаратура: да ўсіх тэм асноўная літаратура -- Беларуская мова (прафесійная лексіка): вуч.-метады. комплекс для студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей / С. А. Вялюга, А. І. Зянько. – Наваполацк : ПДУ, 2011. – 264 с. // Электронная бібліятэка УА «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт» - Электронны рэсурс http://elib.psu.by:8080/handle/123456789/13575</p>	2
	Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы	
Паглыбленае вивучэнне тэмы 2.	<p>Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы. Праца з прафесійнымі тэкстамі – лексічны аналіз слоў.</p>	2
Паглыбленае вивучэнне тэмы 2	<p>Спецыяльная лексіка. Пераклад сказаў са сферы інфарматыкі на беларускую мову. Праца з электроннымі перакладчыкамі (Google translate, Yandex-перакладчык, Belazar).</p>	2
Паглыбленае вивучэнне тэмы 2	<p>Тэрміналогія як вядучы складнік прафесійнага маўлення. Складанне тэрміналагічнага слоўніка па спецыяльнасці.</p>	2
Паглыбленае вивучэнне тэмы 2	<p>Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў розных галін дзейнасці. Складанне тлумачальнага слоўніка прафесійнай лексікі.</p>	2
Паглыбленае вивучэнне тэмы 2	<p>Гісторыя і сучаснасць беларускай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі. Вывучэнне тэрміналагічнай базы матэматыкі на беларускіх рэсурсах (slounik.org).</p>	2
Паглыбленае вивучэнне тэмы 4.	<p>Лексікаграфія. - Складанне тлумачальнага слоўніка прафесіянальнай лексікі.</p>	2
	Модуль 3. Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розныя гістарычныя перыяды	

Паглыбленае вывучэнне тэмы 2.	Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Аналіз памылак, якія дапускаюцца людзьмі ў час карыстання беларускай мовай.	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы 3	Арфаграфічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (працяг вывучэння). Аналіз і пераклад прафесійнай лексікі і тэкстаў	2
	Модуль 4. Стылістыка і культура мовы	
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Афіцыйна-справавы стыль. Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Прыемы рэдагавання навуковага тэксту. Анатацыя. Напісанне анатацыі.	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Кампазіцыйна-структурная арганізацыя тэкста навуковага стылю. Аналіз структуры навуковага тэксту.	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Жанры навуковай літаратуры. Курсавая работа: структура, моўная спецыфіка.	2
	Усяго гадзін	26

АРГАНІЗАЦЫЯ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ

Змест самастойнай працы студэнтаў

завочная (дыстанцыйная) форма атрымання вышэйшай адукацыі

Від самастойнай працы	Тэматычны змест і выкарыстаныя крыніцы	Колькасць гадзін
	Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульнаадукацыйных і навуковых каштоўнасцей.	
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2.	<p>Сучасная беларуская мова. Складанне канспекта-прэзентацыі па тэме “Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе”.</p> <p>Літаратура: да ўсіх тэм асноўная літаратура -- Беларуская мова (прафесійная лексіка): вуч.-метад. комплекс для студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей / С. А. Вялюга, А. І. Зянько. – Наваполацк : ПДУ, 2011. – 264 с. // Электронная бібліятэка УА «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт» - Электронны рэсурс http://elib.psu.by:8080/handle/123456789/13575</p>	4
	Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы	
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2.	<p>Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы. Праца з прафесійнымі тэкстамі – лексічны аналіз слоў.</p>	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	<p>Спецыяльная лексіка. Пераклад сказаў са сферы інфарматыкі на беларускую мову. Праца з электроннымі перакладчыкамі (Google translate, Yandex-перакладчык, Belazar).</p>	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	<p>Тэрміналогія як вядучы складнік прафесійнага маўлення. Складанне тэрміналагічнага слоўніка па спецыяльнасці.</p>	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	<p>Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў розных галін дзейнасці. Складанне тлумачальнага слоўніка прафесійнай лексікі.</p>	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	<p>Гісторыя і сучаснасць беларускай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі. Вывучэнне тэрміналагічнай базы матэматыкі на беларускіх рэсурсах (slounik.org).</p>	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 4.	<p>Лексікаграфія. - Складанне тлумачальнага слоўніка прафесіянальнай лексікі.</p>	4
	Модуль 3. Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розныя гістарычныя перыяды	

Паглыбленае вывучэнне тэмы 2.	Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Аналіз памылак, якія дапускаюцца людзьмі ў час карыстання беларускай мовай.	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 3	Арфаграфічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (працяг вывучэння). Аналіз і пераклад прафесійнай лексікі і тэкстаў	4
	Модуль 4. Стылістыка і культура мовы	
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Афіцыйна-справавы стыль. Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Прыемы рэдагавання навуковага тэксту. Анатацыя. Напісанне анатацыі.	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Кампазіцыйна-структурная арганізацыя тэкста навуковага стылю. Аналіз структуры навуковага тэксту.	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы тэмы 4.	Жанры навуковай літаратуры. Курсавая работа: структура, моўная спецыфіка.	6
	Усяго гадзін	54

КАНТРОЛЬ ЯКАСЦІ ЗАСВАЕННЯ ВЕДАЎ

Дыягностыка кампетэнцый студэнтаў ажыццяўляецца падчас выступу студэнтаў на практычных занятках, правядзення тэстаў па асобных раздзелах вучэбнай дысцыпліны, вуснага апытання падчас практычных заняткаў, абароны рэфератаў, здачы заліку.

У рамках рэйтынгавай сістэмы паспяховасць студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне ацэньваецца з дапамогай мерапрыемстваў бягучага кантролю, якія праводзяцца на працягу семестра. Мерапрыемствы бягучага кантролю праводзяцца ў час аўдыторных заняткаў. Адзнакі, атрыманыя студэнтам у ходзе бягучага кантролю, выстаўляюцца па дзесяцібальнай шкале і фіксуюцца ў журнале выкладчыка. Для студэнта, які прапусціў мерапрыемства бягучага кантролю па ўважлівай прычыне, кафедрай устанаўліваюцца дадатковыя тэрміны. Студэнтам, якія прапусцілі мерапрыемства бягучага кантролю без уважлівай прычыны, выстаўляецца 0 (нуль) балаў за гэтае мерапрыемства.

Вынік бягучага кантролю за семестр ацэньваецца адзнакай у балах па дзесяцібальнай шкале і выводзіцца зыходзячы з адзнак, выстаўленых выкладчыкам (выкладчыкамі) падчас правядзення мерапрыемстваў бягучага кантролю на працягу семестра. Дадзеная адзнака таксама ўлічвае вынікі ўдзелу студэнта ў навукова-практычных мерапрыемствах, вучэбна-даследчай, навукова-даследчай працы студэнтаў (канферэнцыях, семінарах, алімпіядах, конкурсах, навуковых гуртках і г.д.) па профілю дысцыпліны і можа быць павышана да 10 балаў пры дасягненні значных вынікаў у гэтай працы.

Пры правядзенні міжсесійнай атэстацыі ў адпаведнасці з графікам навучальнага працэсу ў рэйтынгавую (атэстацыйную) ведамасць уносіцца бягучая адзнака па дзесяцібальнай шкале, выведзеная па выніках мерапрыемстваў бягучага кантролю, праведзеных з пачатку семестра да моманту атэстацыі.

Пры правядзенні прамежкавай атэстацыі (заліку) адзнака «залічана» выстаўляецца студэнтам, якія атрымалі па накапляльнай сістэме па выніках мерапрыемстваў бягучага кантролю выніковую адзнаку ад 4 да 10 балаў, адзнака «не залічана» выстаўляецца студэнтам, якія атрымалі ад 1 да 3 балаў. Апошнія здаюць залік другі раз па прапанаваных пытаннях да заліку.

**ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ З ІНШЫМІ
ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ**

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумару пратакола)
Гісторыя беларускай дзяржаўнасці	Кафедра тэхналогіі і методыкі выкладання	<i>н.в. даўгяла</i>	

Загадчык кафедры тэхналогіі і
методыкі выкладання, к.г.н, дацэнт

Н.В. Даўгяла